

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 27 Cdo 2286/2021, ECLI:CZ:NS:2022:27.CDO.2286.2021.1

Číslo: 1/2023

Právní věta:

I. Otázku, zda mezi účastníky v řízeních, která nemají spornou povahu, dochází ke střetu zájmů (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.), je nutné řešit s odkazem na povahu (hmotně)právního vztahu, který má být v řízení vypořádán.

II. Ke střetu zájmů (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.) dochází v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce pouze ve vztahu mezi osobou, která má být vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu, a obchodní korporací, které se týká (tvrzený) důvod, pro nějž má být dotčená osoba vyloučena.

III. Jestliže nic nenasvědčuje tomu, že je stav, kdy právnická osoba nemůže vystupovat před soudem, přechodný a že bude v dohledné době odstraněn, je namístě dbát hospodárnosti řízení a právnické osobě ustanovit opatrovníka k ochraně jejích procesních práv.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.02.2022

Spisová značka: 27 Cdo 2286/2021

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opatrovník kolizní [Opatrovník], Opatrovník procesně právní [Opatrovník]

Předpisy: § 29 odst. 2 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. [2 Cdon 680/97](#), uveřejněné pod číslem 37/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. [29 Cdo 2227/2016](#), uveřejněné pod číslem 53/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2018, sp. zn. [27 Cdo 3597/2018](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. [20 Cdo 2765/2006](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2020, sp. zn. [27 Cdo 616/2019](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. [20 Cdo 1453/2020](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. [20 Cdo 90/2017](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. [28 Cdo 847/2011](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud změnil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 11. 2020, sp. zn. 14 Cmo 84/2020, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 14 Cmo 284/2020, v části druhého výroku, jíž byla potvrzena část výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 8. 2020, sp. zn. 74 Cm 54/2020, kterou byla společnost A. I. ustanovena opatrovnice M. K., advokátka, se sídlem v P., tak, že část výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 8. 2020, sp. zn. 74 Cm 54/2020, kterou byla společnost A. I. ustanovena opatrovnice M. K., advokátka, se sídlem v P., se mění tak, že společnost A. I. se opatrovník neustanovuje; současně dovolání společnosti B. B. zamítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Navrhovatel se svým návrhem doručeným Městskému soudu v Praze 10. 3. 2020 jako společník společnosti B. B. (dále také „první společnost“) domáhá vyloučení J. V. z funkce jednatele (dále také „vylučovaný jednatel“), resp. rozhodnutí o tom, že vylučovaný jednatel nesmí po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o vyloučení vykonávat funkci člena statutárního orgánu jakékoli obchodní korporace. Odkazuje přitom na § 65 a násl. zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění účinném do 31. 12. 2020 (dále jen „z. o. k.“), a tvrdí, že vylučovaný jednatel od roku 2018 (tedy v posledních třech letech) opakovaně a závažně porušoval povinnost jednat při výkonu funkce jednatele první společnosti s péčí řádného hospodáře.

2. Vedle toho se navrhovatel domáhá zrušení první společnosti, nařízení její likvidace a jmenování likvidátora, a sice proto, že první společnost již podle navrhovatele nemůže vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky [§ 93 písm. c) z. o. k.].

3. Usnesením ze dne 11. 6. 2020, č. j. 74 Cm 54/2020-88, Městský soud v Praze vyloučil „řízení“ o zrušení první společnosti s likvidací, nařízení její likvidace a jmenování likvidátora k samostatnému řízení.

4. Usnesením ze dne 22. 7. 2020, č. j. 74 Cm 54/2020-109, Městský soud v Praze přibral do řízení jako účastníky společnosti: Č. r. (dále jen „druhá společnost“), A. I. (dále také „třetí společnost“) a „Y.“ (dále jen „čtvrtá společnost“), neboť vylučovaný jednatel je (vedle první společnosti) i členem jejich statutárních orgánů.

5. Usnesením ze dne 26. 8. 2020, č. j. 74 Cm 54/2020-123, Městský soud v Praze ustanovil první, druhé a třetí společnosti opatrovnici M. K. (dále jen „opatrovnice“) [výrok I.] a určil, že za čtvrtou společnost může v řízení jednat pouze její (druhý) společník M. V. (dále jen „druhý společník“) [výrok II.].

6. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

1) Vylučovaný jednatel je jediným jednatelem první společnosti.

2) První společnost jednající vylučovaným jednatelem udělila Mgr. M. D., advokátovi, se sídlem

v P., (dále jen „advokát“), procesní plnou moc pro celé řízení vedené v projednané věci, která je datována 21. 5. 2020 (č. l. 68) [dále jen „procesní plná moc“].

3) Vylučovaný jednatel je jediným členem představenstva druhé společnosti.

4) Vylučovaný jednatel je jediným jednatelem třetí společnosti.

5) Vylučovaný jednatel je jedním ze dvou společníků čtvrté společnosti.

7. Soud prvního stupně konstatoval, že vylučovaný jednatel je jedinou osobou, která může v řízení jednat jménem první společnosti. Na tom podle soudu nic nemění ani procesní plná moc. Je tomu tak proto, že advokát je povinen řídit se pokyny první společnosti, které by za společnost uděloval vylučovaný jednatel. K tomu soud prvního stupně odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. [29 Cdo 1593/2014](#) (uveřejněné pod číslem 44/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek; dále jen „R 44/2017“).

8. Soud dále konstatoval, že vylučovaný jednatel je jediným členem představenstva druhé společnosti, a tak není ani v této společnosti jediná osoba, která by za ni mohla v řízení jednat. Obdobný závěr učinil soud také ve vztahu ke třetí společnosti.

9. Ve čtvrté společnosti je vylučovaný jednatel jedním ze dvou společníků. Vzhledem k tomu, že za společnost může jednat (sám) každý ze společníků, soud určil, že za čtvrtou společnost může v řízení jednat pouze její druhý společník.

10. Proti usnesení soudu prvního stupně podaly první, druhá a třetí společnost odvolání. Jménem druhé společnosti podali odvolání vylučovaný jednatel a předseda dozorčí rady (č. l. 127). Za první a třetí společnost podal odvolání advokát s tím, že třetí společnost jednající vylučovaným jednatelem udělila advokátovi generální plnou moc, která je datována 11. 6. 2019 a jež byla předložena až v průběhu odvolacího řízení 10. 9. 2020 (č. l. 133) [dále jen „generální plná moc“].

11. Vrchní soud v Praze:

1) usnesením ze dne 2. 11. 2020, č. j. 14 Cmo 284/2020-146, změnil část výroku I. usnesení soudu prvního stupně tak, že se druhé společnosti opatrovnice neustanovuje (první výrok), a

2) usnesením ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, potvrdil část výroku I. usnesení soudu prvního stupně, kterou byla jmenována opatrovnice první a třetí společnosti (druhý výrok).

12. Odvolací soud nejprve konstatoval, že za druhou společnost může v řízení jednat předseda dozorčí rady, a proto není dán důvod, pro nějž by této společnosti měla být ustanovena opatrovnice.

13. Ve vztahu k první a třetí společnosti soud uvedl, že usnesení soudu prvního stupně netrpí namítanou vadou spočívající v jeho nepřezkoumatelnosti (k čemuž odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

14. Dále odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2016, sp. zn. [14 Cmo 360/2015](#) (uveřejněné pod číslem 1/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), a uvedl, že v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce není z důvodu střetu zájmů připuštěno, aby byla obchodní korporace „zastoupena dotčeným členem“ jejího statutárního orgánu. Zájmy obchodní korporace a „dotčeného člena“ statutárního orgánu v řízení mohou být protichůdné a je nutné zachovat možnost jejich svobodného prosazování.

15. Podle odvolacího soudu je správný i závěr soudu prvního stupně, podle něhož není-li z důvodu střetu zájmů připuštěno, aby obchodní korporaci „zastupoval dotčený člen“ jejího statutárního orgánu, nelze z téhož důvodu akceptovat ani její zastoupení advokátem na základě plné moci udělené tímto členem statutárního orgánu. Proto byl odvolací soud názoru, že procesní plná moc a generální plná moc představují „nepřípustné jednání za dané obchodní korporace.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti usnesení Vrchního soudu ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, podal za první a třetí společnost advokát dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek procesního práva, „při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny“, a sice (posuzováno podle obsahu):

1) zda lze s odkazem na povahu řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce „automaticky předpokládat“ střet zájmů vylučovaného člena statutárního orgánu a obchodní korporace,

2) zda může za obchodní korporaci v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu jednat advokát, kterému udělil jménem obchodní korporace (před zahájením řízení) plnou moc vylučovaný člen statutárního orgánu, a

3) zda soud může s odkazem na povahu řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce „předpokládat“, že je (vždy) dáno nebezpečí z prodlení.

17. Posuzováno podle obsahu napadá první společnost pouze tu část výroku usnesení Vrchního soudu ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, již byla potvrzena část výroku I. usnesení soudu prvního stupně, kterou byla opatrovnice jmenována první společností. Třetí společnost pak napadá pouze tu část výroku usnesení Vrchního soudu ze dne 24. 3. 2021, č. j. 14 Cmo 284/2020-159, již byla potvrzena část výroku I. usnesení soudu prvního stupně, kterou byla opatrovnice jmenována třetí společností.

18. Advokát jménem dovolatelek namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu a ve vztahu k první a třetí společnosti i výrok I. rozhodnutí soudu prvního stupně a aby věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

19. Ve vztahu k první z otázek formulovaných v dovolání dovolatelky zpochybňují závěr odvolacího soudu, podle něhož řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce nepřipouští, aby za obchodní korporaci v řízení jednal vylučovaný člen jejího statutárního orgánu. S odkazem na [R 44/2017](#) uvádějí, že k vyloučení osoby zástupce ze zastupování nestačí pouhá možnost střetu se zájmy zastoupeného. Rozpor zájmů musí podle dovolatelek existovat a musí být v řízení zjištěn (postaven najisto) s tím, že jej nelze „bez dalšího předpokládat s odkazem na povahu (...) řízení a povahu funkce statutárního orgánu ve společnosti.“

20. Ve vztahu k druhé z otázek formulovaných v dovolání dovolatelky zpochybňují závěr odvolacího soudu, podle něhož nelze přijmout procesní plnou moc a generální plnou moc, neboť je advokátovi jménem dovolatelek udělil vylučovaný jednatel. Uvádějí, že advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, kterým jsou právě dovolatelky. Proto nelze rozpor zájmů advokáta

se zájmy dovolatelek vyvozovat jen z toho, že advokátovi za dovolatelky udělil procesní plnou moc, resp. generální plnou moc vylučovaný jednatel. Dovolatelky nadto namítají, že třetí společnost udělila advokátovi generální plnou moc ještě před zahájením řízení v projednávané věci.

21. Ve vztahu ke třetí z otázek formulovaných v dovolání dovolatelky poukazují na to, že se odvolací soud nezabýval tím, zda je v projednávané věci dáno nebezpečí z prodlení, které je nezbytným předpokladem pro jmenování procesního opatrovníka právnické osoby. Soudům nižších stupňů vytýkají také to, že je soudy před jmenováním opatrovníka nevyzvaly, aby se jednání jejich jménem „ujala jiná k tomu oprávněná osoba“.

22. Vylučovaný jednatel se ve vyjádření k dovolání (datovaném 16. 6. 2021) ztotožnil s důvody dovolání s tím, že napadené rozhodnutí bylo podle něj přijato „na podkladě formalistického přístupu.“

III. Přípustnost dovolání

23. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

24. Podle § 237 o. s. ř. je (není-li stanoveno jinak) dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

25. Nejvyšší soud předesílá, že se nezabýval otázkou, zda je advokát oprávněn podat jménem první a třetí společnosti dovolání, byl-li k jednání za tyto společnosti zmocněn vylučovaným jednatelem. Je tomu tak proto, že právě otázka právního postavení vylučovaného jednatele, resp. oprávnění advokáta jednat jménem první a třetí společnosti, byl-li k tomu zmocněn vylučovaným jednatelem, představuje důvod podaného dovolání (obdobně například usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. [II. ÚS 2502/15](#), ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. [III. ÚS 1472/18](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2021, sp. zn. [27 Cdo 2099/2020](#)).

26. Dovolání je přípustné pro řešení otázek formulovaných v dovolání, neboť ty v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

IV. Důvodnost dovolání

a) Použité právní předpisy

27. Podle § 21 odst. 4 o. s. ř. za právnickou osobu nemůže jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy právnické osoby.

28. Podle § 29 odst. 2 o. s. ř. opatrovníka ustanoví předseda senátu též právnické osobě, která jako účastník řízení nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat (§ 21), je-li tu nebezpečí z prodlení.

29. Podle § 32 odst. 2 o. s. ř. zástupcem účastníka nemůže být ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.

b) K postavení účastníka, který má v řízení jednat za jiného účastníka řízení

30. Fyzická osoba, která je členem statutárního orgánu právnické osoby, nemá právo jednat jménem této právnické osoby ve sporu, který s ní vede. Nemá-li právnická osoba obsazen statutární orgán oprávněný jejím jménem jednat, soud jí může ustanovit opatrovníka pro řízení (v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. [2 Cdon 680/97](#), uveřejněné pod číslem 37/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, aktuálně viz například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2018, sp. zn. [27 Cdo 3597/2018](#)).

31. Tento závěr vychází z premisy, že v řízeních, ve kterých účastníci vystupují v kontradiktorním postavení, je mezi opačnými stranami sporu přirozený střet zájmů, pro nějž je nepřipustné, aby v řízení jedna ze stran sporu jednala za opačnou stranu sporu (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.).

32. K tomu je ovšem třeba doplnit, že bez dalšího nelze vyloučit situaci, kdy bude za účastníka řízení vystupovat jiný účastník řízení, který stojí na stejné straně sporu. Možnost, že bude jménem účastníka jednat jiný účastník stojící na téže straně sporu, je obecně připuštěna a případný střet zájmů a z něj plynoucí následky (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.) je namístež zkoumat vždy v závislosti na (konkrétních) skutečnostech, které vyšly (v daném řízení) najevo. Jinak řečeno, ke střetu zájmů v těchto případech nedochází automaticky jen kvůli procesnímu postavení účastníků (stran).

33. Tato obecná pravidla platí nejen pro řízení, v nichž strany vystupují v kontradiktorním postavení, ale použijí se přiměřeně i v řízeních, která nejsou založena na sporném postavení stran (v poměrech řízení o návrhu povinného na zastavení výkonu rozhodnutí srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. [20 Cdo 2765/2006](#)).

34. Ve zvláštních řízeních soudních je ovšem situace odlišná právě v tom, že účastníci těchto řízení nevystupují v kontradiktorním postavení. Proto zde na střet zájmů, který je přirozeně přítomný mezi stranami sporných řízení, nelze usuzovat jen s odkazem na procesní postavení účastníků. Otázku, zda mezi účastníky řízení, která nemají spornou povahu, dochází ke střetu zájmů, jenž je imanentní mezi účastníky řízení vystupujícími v kontradiktorním postavení, je nutné řešit s odkazem na povahu (hmotně)právního vztahu, který má být v řízení vypořádán.

35. V poměrech řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce, je klíčové, jak je vymezen (tvrzený) důvod, pro který má být z výkonu funkce vyloučen.

36. Toto řízení totiž - v obecné poloze - směřuje k vyloučení dotčené osoby z výkonu funkce člena statutárního orgánu ve všech obchodních korporacích, v nichž tuto funkci vykonává (§ 66 odst. 1 z. o. k.). Z tohoto důvodu jsou účastnicemi řízení vedle navrhovatele a toho, kdo má být z funkce člena statutárního orgánu vyloučen, i všechny obchodní korporace, v nichž dotyčná osoba vykonává funkci člena statutárního orgánu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. [29 Cdo 2227/2016](#), uveřejněné pod číslem 53/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Důvod, kvůli kterému je řízení vedeno (například tvrzené opakované a závažné porušení péče řádného hospodáře), se ovšem může týkat jen některé z obchodních korporací, v nichž ten, kdo má být vyloučen, vykonává funkci člena statutárního orgánu.

37. Proto je namístež vycházet z toho, že ke střetu zájmů, jenž je přirozeně přítomný mezi účastníky řízení vystupujícími v kontradiktorním postavení, dochází v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce pouze ve vztahu mezi osobou, která má být vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu, a obchodní korporací, které se týká důvod, pro nějž má být dotčená osoba vyloučena. Za tuto obchodní korporaci proto v řízení o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce nesmí jednat ten, kdo má být z výkonu funkce jednatele vyloučen.

38. Naproti tomu u obchodní korporace, které se důvod, pro nějž má být dotčená osoba vyloučena z výkonu funkce člena statutárního orgánu, netýká, již tato překážka bez dalšího nenastupuje. Případný střet zájmů - a z něj plynoucí následky (§ 21 odst. 4, resp. § 32 odst. 2 o. s. ř.) - je u nich namísto zkoumat vždy v závislosti na (konkrétních) skutečnostech, které vyšly (v daném řízení) najevo (ke střetu zájmů nedochází automaticky).

39. V poměrech projednávané věci navrhovatel v návrhu tvrdí, že vylučovaný jednatel od roku 2018 opakovaně a závažně porušoval povinnost jednat při výkonu funkce jednatele první společnosti s péčí řádného hospodáře.

40. Vyšel-li tedy odvolací soud z toho, že vylučovaný jednatel nemůže v řízení již jen kvůli svému procesnímu postavení jednat za první společnost, a proto je namísto jí ustanovit opatrovníka, neboť zde není nikdo, kdo by byl oprávněn za první společnost jednat, je jeho právní posouzení této právní otázky správné. To platí i přesto, že první společnost jednající vylučovaným jednatelem udělila advokátovi po zahájení řízení v projednávané věci procesní plnou moc. Existuje-li totiž střet zájmů mezi účastníkem (právní osobou) a osobou za něj jednající, jsou procesní úkony, které jednající osoba za právní osobu činila, od počátku neúčinné a soud k nim nesmí přihlížet (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. [20 Cdo 1453/2020](#)). Takovým procesním úkonem je přitom i udělení procesní plné moci.

41. Potvrdil-li však odvolací soud jako věcné správné rozhodnutí, kterým soud prvního stupně - a to opět s odkazem na procesní postavení vylučovaného jednatele - ustanovil procesního opatrovníka třetí společnosti, potom již jeho právní posouzení této právní otázky obstát nemůže. Důvody, pro které chce navrhovatel dosáhnout vyloučení vylučovaného jednatele z výkonu funkce statutárního orgánu, se totiž vztahují pouze k první společnosti; třetí společnosti se nijak nedotýkají. Proto nelze vycházet z toho, že mezi vylučovaným jednatelem a třetí společností je bez dalšího střet zájmů.

c) K nebezpečí z prodlení jako podmínce pro ustanovení procesního opatrovníka

42. Z ustálené rozhodovací praxe se podává, že:

1) Smyslem a účelem ustanovení (procesního) opatrovníka podle § 29 odst. 2 o. s. ř. je řádné hájení zájmů právnické osoby, k ochraně jejíchž práv byl opatrovník ustanoven, v občanském soudním řízení.

2) Není-li právnické osobě, která před soudem jako účastník nemůže vystupovat, opatrovník ustanoven, je zasaženo její právo na spravedlivý proces a řízení trpí zmatečností vadou podle § 229 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

3) A naopak, opatrovník může být účastníku řízení (právní osobě) ustanoven jedině tehdy, když zájmy (práva) právnické osoby nemůže hájit osoba oprávněná za ni jednat. Byl-li účastníku řízení ustanoven (procesní) opatrovník, ačkoli k tomu nebyly splněny podmínky formulované v § 29 odst. 2 o. s. ř., a uvedené mělo za následek, že soud nejednal s účastníkem, nebo s jiným jeho zástupcem (např. s jeho zákonným zástupcem nebo s kolizním opatrovníkem), jde o případ, kdy účastníku byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem, a tak je i takové řízení zatíženo zmatečností vadou (§ 229 odst. 3 o. s. ř.).

43. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2020, sp. zn. [27 Cdo 616/2019](#), a judikaturu v tomto rozhodnutí citovanou.

44. Bližším výkladem zákonného požadavku, aby byl procesní opatrovník právnické osoby jmenován pouze, je-li tu nebezpečí z prodlení, se však Nejvyšší soud doposud nezabýval.

45. Ustanovení procesního opatrovníka právnické osoby přichází podle výslovné dikce zákona (§ 29 odst. 2 o. s. ř.) v úvahu ve dvou typových případech, ve kterých je právnická osoba účastnicí civilního soudního řízení, aniž by mohla před soudem sama vystupovat. Jde jednak o případ, kdy právnická osoba nemůže vystupovat před soudem proto, že tu není (chybí) osoba oprávněná za ni jednat, a jednak o případ, kdy právnická osoba nemůže vystupovat před soudem proto, že je sporné, kdo je oprávněn za ni jednat. Ve vztahu k oběma těmto (jinak samostatným) skutkovým podstatám zákon stanoví, že ustanovení procesního opatrovníka právnické osoby přichází v úvahu pouze, je-li tu nebezpečí z prodlení.

46. Účelem pravidla, které ustanovení procesního opatrovníka právnické osoby podmiňuje nebezpečím z prodlení, je zmírnit nepřiměřenou tvrdost, k níž by docházelo (mohlo docházet), pokud by bylo ustanovení procesního opatrovníka právnické osoby závislé jen na tom, zda je (ryze formálně) naplněna jedna ze dvou skutkových podstat popsaných v předchozím odstavci.

47. Ustanovení procesního opatrovníka je totiž citelným zásahem do vnitřních poměrů právnické osoby, k němuž je na místě přikročit pouze tam, kde nelze docílit ochrany procesních zájmů právnické osoby jiným, méně invazivním řešením. To se ostatně podává již ze skutečnosti, že byl-li právnické osobě ustanoven procesní opatrovník, ačkoli nebyly splněny podmínky formulované v § 29 odst. 2 o. s. ř., a uvedené mělo za následek, že soud nejednal s účastníkem, nebo s jiným jeho zástupcem, jde o případ, kdy účastníku byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem, a tak je takové řízení zatíženo zmatečností vadou (§ 229 odst. 3 o. s. ř.).

48. Opatřením soudu, které je méně invazivní, než ustanovení procesního opatrovníka právnické osoby, přitom může být i možnost v řízení posečkat (ať již neformálně nebo jej přerušit), a to zejména nasvědčují-li skutečnosti, které vyšly za řízení najevo, tomu, že stav, kdy před soudem právnická osoba nemůže vystupovat, je pouze přechodný. Přitom musí platit, že tento stav bude v dohledné době odstraněn, aniž by došlo k neúměrným průtahům v řízení, v jehož rámci je schopnost právnické osoby vystupovat před soudem posuzována.

49. Jestliže naopak nic nenasvědčuje tomu, že stav, kdy právnická osoba, která je účastníkem řízení, nemůže vystupovat před soudem (proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat), je přechodný a že bude v dohledné době odstraněn, je namístež dbát hospodárnosti řízení a právnické osobě procesního opatrovníka (k ochraně jejích procesních práv) ustanovit. Odpadne-li přitom za řízení důvod, pro nějž byl procesní opatrovník ustanoven, funkce opatrovníka bez dalšího zaniká (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [27 Cdo 616/2019](#)).

50. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že nemůže-li první společnost vystupovat před soudem, protože tu není osoba oprávněná za ni jednat (viz výše), aniž by za řízení vyšlo najevo, že jde o přechodný stav, který bude v dohledné době odstraněn, bylo (byť implicitní) řešení otázky existence nebezpečí z prodlení ze strany odvolacího soudu správné.

51. Ve vztahu ke třetí společnosti je řešení otázky nebezpečí z prodlení nadbytečné, neboť – jak již bylo řečeno – vzhledem ke (skutkovému) vymezení důvodu vyloučení v projednávané věci nelze ve vztahu k této společnosti bez dalšího vycházet z toho, že tu není osoba oprávněná za třetí společnost jednat (viz výše).

d) Shrnutí

52. Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázky, zda dovolatelka A. I. nemůže vystupovat v řízení, protože tu není osoba oprávněná za ni jednat, je-li jejím jediným jednatelem společnosti J. V.,

není správné, a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem (přičemž dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout), Nejvyšší soud podle § 243d písm. b) o. s. ř. změnil rozhodnutí odvolacího soudu tak, že společnosti A. I. se procesní opatrovník neustanovuje.

53. Jelikož se dovolatelce B. B. (jednající J. V.) prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu nepodařilo zpochybnit, Nejvyšší soud dovolání společnosti B. B. zamítl podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.